ZPRÁVA O PRŮZKUMU BROUKŮ MURÁŇSKÉHO KRASU Z ČELEDÍ SCYDMAENIDAE, PSELAPHIDAE A STAPHYLINIDAE (COLEOPTERA)

Rudolf R o u s

V rámci faunistického průzkumu hmyzu, organizovaného Čs.společností entomologickou při ČSAV za finanční pomoci Entomologického ústavu ČSAV jsem v době od 11. do 16.VI.1966 prováděl průzkum v oblasti tzv. Muráňského krasu. Rozsah zkoumaného území je zřejmý z přiložené mapky.

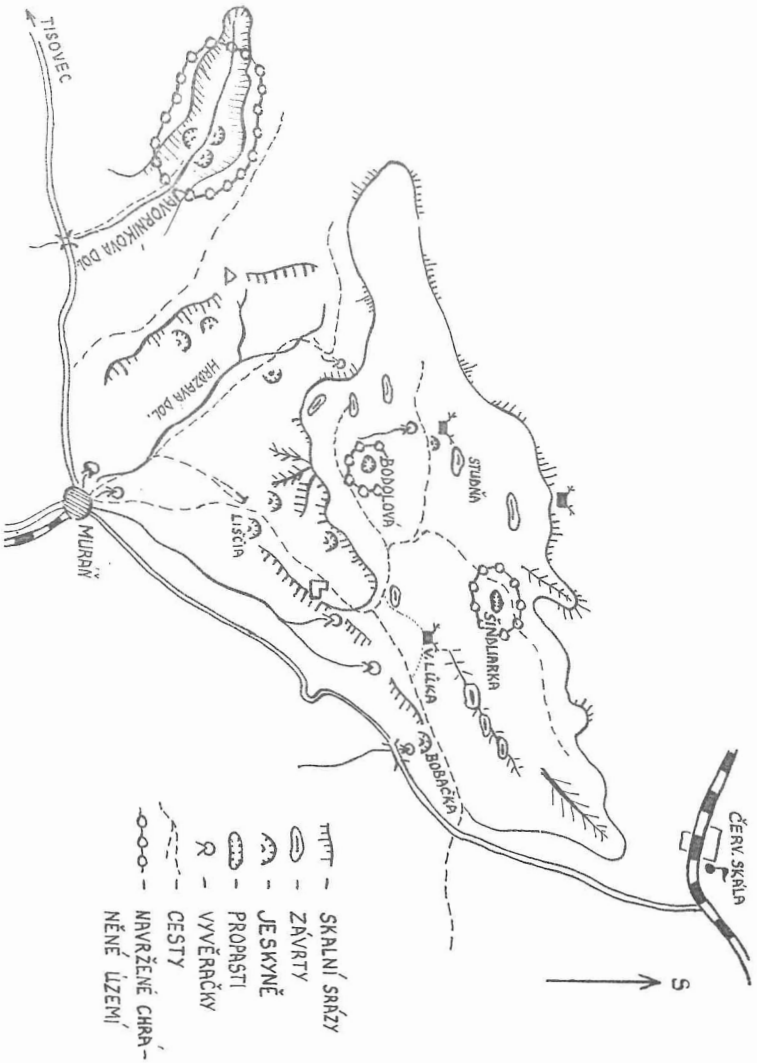
V době průzkumu bylo počasí velmi teplé a suché (trvající již několik týdnů předtím), což se negativně projevilo i v celkovém výskytu hmyzu, hlavně terikolních druhů. Teplota se pohybovala v rozmezí +25-30° C.

Muráňský kras je převážně vápencový se specifickou flórou s řadou význačných prvků. Z dřevin zde zcela chybí staré duby, topoly, lípy a další nížinné druhy. Převládá zde buk a habr, ve vyšších polohách smrk. Areál Muráňského krasu je izolován od nižší plešivecké oblasti a vzhledem k mnohem vyšší nadmořské výšce (kolem 1.000 m) má i mnoho vyloženě horských prvků.

Biotopy jsou vůbec celkem suché, protože značná část pramenů odchází Hrdzavou dolinou, a v ostatních oblastech krasu se vyvěračky velmi brzy ponořují. Tím vznikají specifické podmínky pro výskyt některých druhů, jak je uvedeno v seznamu zjištěných. Oblast krasu zcela postrádá volné vodní plochy (tůně, rybníky), a tím samozřejmě chybí i typická pobřežní fauna. Nejzajímavějším typem biotopu jsou propasti a hluboko zaříznuté rokle. Největší pozornosti zasluhují propasti Šindliarka, Bodolová a její okolí, dále Javorníková dolina, kde je několik zajímavých jeskyň. Ostatní jeskyně krasu, pokud jsem je navštívil, jsou faunisticky téměř bezvýznamné, rezervace Ľadová jama je téměř zničena nevhodnými zásahy.

Hrdzavá dolina, která je největší dolinou krasu, se v celé délce svým charakterem řadí k průměrným biotopům s běžnou submontánní faunou. Je zde sice nevelký původní porost kosodřeviny, ale ten je zajímavý spíše jen botanicky a turisticky jako nejnižší přirozené výskytiště u nás. Tato zvláštnost je působena trvale zledovatělým podkladem, na povrchu isolovaným vrstvou

rudého rašeliníku. Faunisticky je to lokalita velmi chudá. Zvláštností tohoto krasu je velmi malý výskyt mravenců, zejména stromových druhů. Lesní těžba je prováděna velmi intenzivně, takže staré odumřelé stromy jsou velmi vzácné. Vlivem dlouhého sucha se téměř nevyskytovaly stromové houby. Vlhko se udrželo pouze v hlubokých vrstvách listí před átriem jeskyň a při bře-

zích potoků (Javorníková a Hrdzavá dolina). Je téměř jisté, že za vlhčího počasí nebo v jiné roční době by zde bylo možno nalézt ještě další druhy, a že tedy uvedený výčet představuje pouze aspekt jedné části roku - konce jara. Pro nedostatek živočišných zbytků nebyly také sbírány kadaverikolní druhy. Sbíral jsem pouze podsíváním a podvečerními smyky, jak vyplývá ze způsobu života druhů zjišťovaných čeledí.

Seznam zjištěných druhů:

Scydmaenidae

Cephenium slovenicum Mach. - v prosevu nižších vrstev bukového listí na částečně prosluněných svazích (Hrdz.dol.) poměrně hojně.

Neuraphes elongatulus Müll. - v naplaveném listí u potoků hojně.

Stenichnus godarti Latr. - jednotlivě kolem hnijících zbytků kmenů.

Stenichnus scutellaris Müll. - porůznu v celém areálu Muráně v prosevech mechů a listí.

Stenichnus carpathicus Lok. - několik ex. na stráni v Javor. dolině.

Tetramelus pubicollis Müll. - hlavně kolem stromů ve vlhčích partiích v celém krasu.

Pselaphidae

Trimium brevicorne Reichb. - hojně ve vlhkých vrstvách buk. listí v dolinách.

Trimium carpathicum Slcy. - společně s předešlým a stejně hojně.

Plectophloeus nitidus Fairm., P. fischeri Aubé - ve starých pařezech v údolí, P. nitidus vzácně.

Euplectus decipiens Raffr., E. nanus Reichb. - s předešlými celkem vzácně.

Batrisus formicarius Aubé - pod korou na padlém kmeni javoru u mravence Lasius brunneus několik ex. (Hrdz.dol.).

Batrisodes venustus Reichb., B. delaportei Aubé - s předešlým.

Bryaxis nigripennis Aubé, B. puncticollis Denny, B. glabricollis Schmidt - ve vlhčích vrstvách listí v celém areálu poměrně hojně.

Bryaxis curtisi ssp. orientalis Kar. - několik ex. v Javorník.

dol. a podél Hrdzavého potoka společně s Bythinus specialis Sicy v naplaveném listí.

Bryaxis nodicornis Aubé - poměrně vzácně, hlavně kolem bukových klád zapadlých ve vyšších vrstvách humusu.

S t a p h y l i n i d a e

Proteinus atomarius Er. - hojně v prosevech zaplísněného listí.

Abinothum longipenne (Er.), A. alpinum Heer - na vegetaci v údolí kolem potoků (hlavně Hrdz.dol.).

Eusphalerum sorbi (Gyllh.), E. signatum Heer , E. abdominale Grav., E. minutum (L.) - s předešlými.

Hapalaraea pygmaea (Gyllh.) - několik ex. na malých plodnicích Fomitopsis ungulata na buku (Jav.dol.).

Omalium caesum Grav., O. rivulare Payk. - všude na příhodných místech hojně.

Olophrum piceum (Gyllh.) - více ex. na pokraji zbytků sněhu v propasti Šindliarka.

Amphichroum canaliculatum (Er.) - na květech okoličnatých rostlin celkem vzácně.

Lesteva punctata Er., L. longelytrata Goeze - hojně na březích potoků v celém areálu.

Anthophagus bicornis (Black.) - všude v údolích na různých rostlinách celkem hojně.

Dimorphoschelus angusticollis Mannh., D. alpestris Heer - s předešlým.

Phaganthus caraboides (L.) - s předešlými.

Trogophloeus obesus Kiesw. - velmi hojně v mechu u pramenů.

Oxytelus rugosus (Grav.), O. tetracarinatus Black. - hojně po celém krasu.

Oxytelus laqueatus (Marsh.), O. mutator Lohse - v jelením trusu celkem nehojně.

Platystethus arenarius (Fourcr.), P. capito Heer - pod pobřežní vegetací na vlhkém břehu potoků dosti sporadicky (Hrdz. a Jav.dol.).

Stenus (Stenus) ater Mannh., S.(S.) fossulatus Er., S.(S.) clavicornis Scop., S.(S.) longitarsis Thoms. - ve stinných roklích ve vlhkém mechu jednotlivě (hlavně Jav.dol.).

Stenus (Nestus) nanus Steph., S.(Hypostenus) similis (Herbst.), S.(H.) cicindeloides Schall., S.(H.) tarsalis Ljungh. - smykem

na pobřežní vegetaci při západu slunce vždy jen jednotlivě a zdaleka ne tak hojně jako jinde v nížinách (Hrdz.dol.).

Stenus (Parastenus) fuscicornis Er., S.(P.) geniculatus Grav., S.(P.) carpathicus Gglb. - v prosevu mechu a listí kolem jeskyní v Javor.dol. více ex.

Dianous coerulescens (Gyllh.) - na kamenech a kládách v potoce (Hrdz.dol.) několik ex.

Paederus brevipennis Boisdlac. - 2 ex. pod kameny jako jediní zástupci rodu v celém areálu.

Stilicus rufipes (Germ.) - v prosevu listí na různých místech celkem hojně.

Medon brunneus (Er.) - v listí po celém krasu, hojně.

Domene scabricollis (Er.) - několik ex. s předešlým.

Gyrohypnus fracticornis (Müll.) - pod vlhkými zbytky naplaveného listí u Hrdz.potoka několik ex.

Atrecus longiceps Fauv., A.pilicornis (Payk.) několik ex. obou druhů pod kůrou padlého kmene smrku (Bodolová).

Othius myrmecophilus Kiesw. - všude hojný ve spadaném listí.

Philonthus concinnus (Grav.), P. decorus (Grav.) - oba hojně po celém krasu v podsevech listí.

Philonthus immundus (Gyllh.) - 2 ex. v jelením trusu.

Philonthus puella Nordm. - 1 ex. v zaplísněném listí v propasti Šindliarka.

Gabrius astutus (Er.), G. trossulus (Nordm.) - na březích potoků dosti hojně.

Ocypus macrocephalus (Grav.) - 2 ex. pod starými kusy kůry (Bodolová).

Quedius maurus (Sahlb.) - několik ex. v zaplísněném listí (Šindliarka).

Quedius xanthopus Er., Qu. cinctus (Payk.), Qu. unicolor Kiesw. - ve vlhkém mechu ve stinných roklích (Javor.dol.).

Quedius (Raphirus) obscuripennis Bernh., Qu. humeralis Steph., Qu. limbatus (Heer), Qu. fumatus Steph., Qu. cincticollis Kraatz, Qu. umbrinus Er., Qu. paradisianus (Heer), Qu. collaris (Er.), Qu. fulvicollis Steph. - všechny druhy celkem stejně hojně ve vrstvách listí po celém krasu.

Habrocerus capillaricornis (Grav.) - z nejhojnějších a po celém krasu.

Trichophya pilicornis (Gyllh.) - 2 ex. v trouchu starého bukového pařezu (Hrdz.dol.).

Mycetoporus corpulentus Luze - několik ex. u sněhu v propasti Šindliarka.

Mycetoporus (Ischnosoma) longicornis Mäkl. - hojně v mechu i v listí ve vlhčích partiích.

Bolitobius (Lordithon) thoracicus (F.) - dosti hojně ve vlhkém mechu, ale i na květech okoličnatých rostlin v Hrdz. dol.

Bolitobius lunulatus (L.) - několik ex. na malých plodnicích chorošů.

Conosoma testaceum (F.), C. immaculatum (Steph.) - hojně ve starých ztrouchnivělých pařezech.

Tachyporus obtusus (L.), T. atriceps Steph. - celkem vzácně v mechu ve vlhčích partiích.

Tachinus pallipes (Grav.), T. rufipes (De Geer), T.laticollis (Grav.) - pod zahnívajícími zbytky sena a v hovězím trusu celkem hojně.

Tachinus rufipennis Gyllh. - 1 ex. v mokrém mechu u zbytku sněhu v propasti Šindliarka.

Rhopalocerina clavigera Scriba - několik ex. tohoto velmi vzácného druhu ve velmi vysokých vrstvách listí se starými silně zaplísněnými větvemi ve stinném údolí Javor. doliny před vchody do několika jeskyň.

Gyrophaena joyi Wend., G. gentilis Er., G. affinis Sahlb., G. joyioides Wüst., G. poweri Crotch , G. rugipennis Muls., G. boleti L. - na několika malých plodnicích chorošů, vždy jen několik ex. (Javor.dol.).

Leptusa sp. - 3 ex. v propasti Šindliarka.

Autalia rivularis Grav. - v mokrém mechu a ve starém náplavu u potoků několik ex.

Bolitochara lucida Grav., B. obliqua Er. - několik ex. na mladých plodnicích chorošů (Hrdz.dol.).

Sipalia chyzeri Epp. - ve vyšších vrstvách listí několik ex. (Javor.dol.).

Atheta sp. - více druhů na různých místech (předáno k determinaci dr.Z.Likovskému).

Oxypoda alternans Grav. - několik ex. porůznu.

Aleochara (Ceranota) ruficornis Grav. - 1 ex. pod kládou v propasti Šindliarka.

Závěrem se chci ještě zmínit o důležitém faktoru, působícím negativně na výskyt hmyzu v době exkurze, a to na nadměrné používání insekticidů v porostech. Rovněž přibližování dříví

v oblasti Bodolové, prováděné traktory, značně poškozuje povrchové vrstvy humusu a usnadňuje erozi. Rezervace Ládová jáma je spíše výsměchem ochranářským snahám, neboť je zcela prostá jakékoliv fauny, zato je plná plechovek, lahví a odpadků.

Jak je vidět ze seznamu nalezených druhů, vykazuje oblast Muráně řadu významných druhů, jejichž výskyt se prakticky omezuje na tři lokality: propast Šindliarka, Bodolová a okolí a Javorníková dolina. Navrhuji tyto tři lokality, tak jak jsou označeny na mapce, k přísné ochraně jako chráněná naleziště.

Považuji za milou povinnost na tomto místě poděkovat hlavnímu inženýru lesní správy v Muráni s.Krišk evi za porozumění a poskytnutou pomoc.

BERICHT ÜBER EINE SAMMELEXKURSION IN DAS MURANER KARSTGEBIET IN DER SÜDOSTSLOWAKEI: FAMILIEN SCYDMAENIDAE, PSELAPHIDAE UND STAPHYLINIDAE (COLEOPTERA)

Es werden bemerkenswerte Funde von Käfern der genannten drei Familien aufgezählt und auf Grunde derselben vorgeschlagen, gewisse Gebiete des Muraner Karstes in der Südostslowakei als Schutzgebiete zu errichten.

TŘI DRUHY RODU CRYPTOCEPHALUS GEOFFROY NOVÉ PRO ČESKOSLOVENSKO (COL. PHYT. CHRYS.)

Josef K r á l

1. Cryptocephalus gridellii Burlini 1950 (Bull.Soc.Ent. Ital. 80:54, fig. 2,3). - Tento nedávno popsaný druh vyskytuje se podle Burliniho 1955:117 v Itálii, v Istrii, v Bosně, v Srbsku a podle Kaszaba 1962a:83 také v Chorvatsku a Maďarsku. Je blízko příbuzný druhu Cryptocephalus elongatus Germar 1824 a oba lze rozlišit těmito znaky:

Crypt. elongatus: černomodrý nebo černozelený, čelo méně lesklé, tečky na něm menší a podlouhlé, tykadla kratší a tlustší, 2.článek tykadel tak dlouhý jako široký, kulovitý, tarsy kratší, poslední břišní článek se slabým vtlakem, aedoeagus k apexu jen mírně rozšířený, při pohledu z boku téměř paralel-